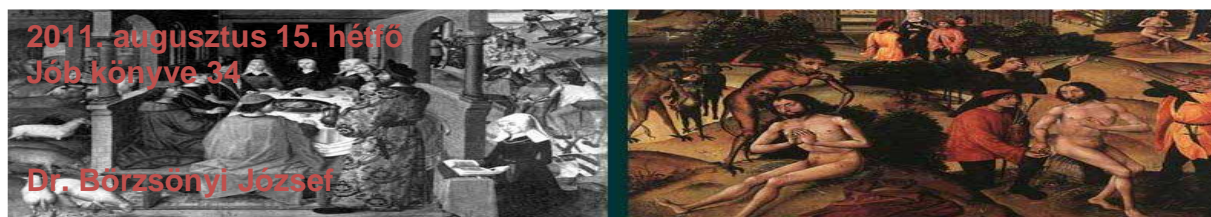

IGAZSÁG ÉS ÉLET

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Lectio continua – Bibliaolvasó kalauz alapján

2011. augusztus 15. hétfő
Jób könyve 34

Dr. Börzsönyi József

Elíhú második beszéde: Nem igazságtalan az Isten

^{34,1}Megint megszólalt Elíhú, és ezt mondta: ^{34,2}Hallgassatok szavaimra, bölcssek, figyeljetek rám, ti tudósok! ^{34,3}Mert a fül úgy vizsgálja a szavakat, ahogyan az íny kóstolja az ételt. ^{34,4}Keressük meg együtt az igazságot, értsünk egyet abban, mi a jó. ^{34,5}Hiszen ezt mondta Jób: Igaz vagyok, de Isten megfosztott igazamtól. ^{34,6}Azt kell hazudnom, hogy nincs igazam?! Halálos nyíl talált el, pedig nem vagyok hitszegő. ^{34,7}Melyik ember olyan, mint Jób? Úgy issza a gúnyolódást, mint a vizet, ^{34,8}egy társaságban forog a gonosztevőkkel, és a bűnös emberekkel jár! ^{34,9}Mert ezt mondja: Nem használ az embernek, ha örömet leli Istenben. ^{34,10}Azért ti okos emberek, hallgassatok rám! Távol van Istentől a bűn, és a Mindenhatótól az álnokság. ^{34,11}Tettei szerint fizet az embernek: mindenki azt találja, amit keresett. ^{34,12}Bizonyos, hogy Isten nem követ el törvényteleniséget, és a Mindenható nem ferdíti el az igazságot. ^{34,13}Ki bizta rá a földet, és ki készítette az egész világot? ^{34,14}Ha csak magával gondolna, visszavenné magához lelkét és leheletét, ^{34,15}egyszerre kimúlna minden test, és az ember visszatérne a porba. ^{34,16}Ha elég értelmes vagy, halld meg ezt, figyelj hangos beszédemre! ^{34,17}Kormányozhat-e, aki gyűlöli a törvényt, és te bűnösnek tarthatod-e az igazat, a hatalmast, ^{34,18}őt, aki azt mondhatja a királynak, hogy semmirekellő, és a fejedelmeknek, hogy bűnösök, ^{34,19}aki a vezető emberekkel szemben nem személyválogató, és a gazdagokat nem helyezi a nincstelenek elé, mert mindegyik az ő keze alkotása?! ^{34,20}Egy szempillantás, és meghalnak éjnek idején. Megrendülnek a népek és elenyésznek, távoznia kell a hatalmasnak is, mégpedig nem emberi erő által. ^{34,21}Mert ő szemmel tartja az ember útját, és látja minden lépését. ^{34,22}Még a sötétségbe és a halál árnyékába sem rejtőzhetnek el a gonosztevők. ^{34,23}Mert Istennek senkit sem kell sokáig megfigyelnie, hogy ítéletre kerüljön eléje. ^{34,24}Hatalmasokat zúz össze vizsgálgatás nélkül, és másokat állít a helyükre, ^{34,25}mert ismeri tetteiket. Egy éjjel ellenük fordul, és szétmorzsolja őket. ^{34,26}Ott bünteti meg a bűnösöket, ahol mindenki látja: ^{34,27}mert elfordultak tőle, semmit sem törődtek útjaival. ^{34,28}Miattuk száll hozzá a nincstelenek kiáltása, ő pedig meghallgatja a nyomorultak kiáltását. ^{34,29}Ha tétlen marad, ki ítélné el? Ha el akarja rejteni arcát, ki láthatja meg, akár egy nép, akár egy ember? ^{34,30}Nem engedi uralkodni az elvetemülteket, sem azokat, akik törbe csalják a népet. ^{34,31}Mondhatja-e valaki Istennek: Megbűnhődtem, nem leszek rossz!? ^{34,32}Te tanít meg arra, amit én nem látok. Ha álnokságot követtem el, nem teszem többé. ^{34,33}Talán azt torolja meg, amit te megvetendőnek tartasz? Most neked kell döntened, nem nekem! Mit tudsz felelni? ^{34,34}Ezt mondják majd nekem az értelmes emberek, és a bölcs férfiú, aki engem hallgat: ^{34,35}Jób beszél, de értelmetlenül, szavait nem fontolta meg. ^{34,36}Bár sokáig tartana Jób próbatétele, mivel úgy felelt, mint az álnokok! ^{34,37}Hiszen vétkét hűtlenséggel tetézi, csapkodja közöttünk a kezét, és szaporítja istenellenes szavait.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Elíhú második beszédét találjuk a 34. fejezetben. Két vonatkozásban már a kezdetén eltér ez a második beszéd az elsőől. Míg az első beszéd közvetlen Jóbhoz szólítja meg, és Jóbhoz kedvező szavakkal igyekszik megnyerni tanításának meghallgatására, addig itt a Jóbhoz irányuló kijelentések már egészen durván bántó jelleggel jelennek meg. Az első beszédben arról biztosította Elíhú Jóbhoz, hogy nem fölötte áll, nem ítéletet akar felette kimondani, hiszen mindketten agyagból vannak formálva, és ebben mindketten egyformák Isten előtt.

Az újabb beszédben már azzal a súlyos váddal illeti, hogy Jób elől jár a gúnyolódásban, és a gonosztevők társaságában forgolódik. A másik különbség az első beszéddel szemben, hogy itt először a bölcsesket szólítja meg. Velük együtt akar véleményt formálni, egyetértésükre számít. Az első beszédben még inkább a velük szembeni harag is motivál, hiszen nem jól feleltek Jób szavaira. Az első beszédben Jób volt a megszólított, itt először a bölcssek. Kiket kell értenünk ezek alatt a bölcssek alatt? Artur Weiser szerint¹ azokat a barátokat, akik előzőleg Jóbhoz akarták rábírnival, hogy lássa be bű-

¹ WEISER, ARTUR: Das Buch Hiob, Fünfte, durchgesehene Auflage, Göttingen, 1968, 226.

nét, és ismerje el, hogy Isten méltán bünteti a szörnyű csapásokkal. Van Selms szerint nem ezek a barátok, akiket Elíhu itt megszólít, hanem a Jób és barátai közötti vita megfigyelői, vagy még inkább a későbbi olvasók, akiket a szerző művével arra indít, hogy foglaljanak állást az elhangzó érvek mellett Jób beszédét elítélve.² A leírás azonban erre az utóbbi feltevésre semmivel sem utal.

Ebben a második beszédben sem azt kutatja Elíhu, hogy mit is követett el Jób, milyen bűn terheli, hanem Jób szavaiban talál hibát, vagy úgy vélt szavaiban, és ennek alapján mond súlyos elmarasztalást Jób felett. Az egyik vádat arra alapozza, hogy Jób azt mondta volna, hogy nem használ az embernek, ha Istent tiszteli. Jób azonban sehol sem mondott ilyet. A 21,15-ben a gonoszok vélekedését említi Jób: „kicsoda a Mindenható, hogy szolgáljuk, és mi hasznunk abból, ha hozzá folyamodunk?” Ez azonban nem Jób vélekedése, hanem éppen az, amitől elhatárolódik, akiknek ilyen megnyilatkozását bűnösnek tartja. A fő témája ennek a beszédnek azonban annak bizonyítása, hogy Isten igazságos, nem személyválogató, a királyon és minden méltóságon számon kéri és megbosszulja gonosz tetteiket, a nincstelennek igazát pedig megvédi. Azért is tehet igazságot a legnagyobb hatalmassággal szemben is, mert a szegény is, a gazdag is az ő kezének alkotása. Ha elfordulna is Isten, és elrejtene is arcát, sem egy egyén, sem egy nép nem hibáztathatja ezért. Alkotásai felett ő uralkodik, igazsága szerint őröködik felettük. A másik elmarasztalás Jóbban szemben az, hogy Isten igazságos uralmát nem tudja felfogni. Ezért kell még továbbra is próbatétel alatt maradnia.

Nemcsak súlyos vádat mond ki Elíhu Jób felett ebben a beszédében, hanem még azzal is tetézi ítéletét, hogy már nem csupán valami vétek terheli Jóbot, amit barátai érvelésére sem hajlandó elismerni, hanem beszédével még Istent is igazságtalansággal vádolja. Ezzel az Isten ellen lázadók sorába került. Ha valamit tévedésből, emberi gyarlóságból elkövetett, az történhetett tudatlanságból, akarata ellenére. Istent vádolni igazságtalansággal azonban tudatos és szándékos szembefordulás azzal, aki mindenek alkotója, fenntartója és igazságos vezetője. Itt a bűnbeesés legsúlyosabb fogalma szerepel, annak a viszonynak a megrontása, amely teremtő és teremtmény között fennáll.

---

² SELMS, A. VAN: i. m., 127. és MUNTAG ANDOR: i. m., 254.

Viszonyokat meghatározó adottság az, hogy minden társadalmi helyzettől függetlenül Isten keze alkotása az ember élete. A bibliai teremtéshit ezt a látást és az ebből fakadó adottságokat adja elénk. Joggal hivatkozhat érvelésében erre Elíhú. Ma eléggé általánossá vált olyan tudományos világkép, amely megkérdőjelezi teremtett voltunkat, és ebből fakadóan teljesen más vallásos gyakorlatot kínál. Az ilyen tudományos felfogás a behatóbb vizsgálatoknál számtalan bizonytalansági tényezőt tartalmaz, meggyőző jelege kérdésessé válik. Bár sokak számára ürügyet szolgáltat a bibliai hit elvetésére, ténylegesen nem teszi lehetővé, hogy a teremtéshitre építsük életünket. Ez a hit pedig meghatározza

kapcsolatainkat. Bármilyen visszasságok keletkeznek is, és megváltoztathatatlanok tűnnek is, rá kell döbbernünk, hogy nem léphetünk ki teremtett voltunkból, és nem rendezkedhetünk be valami teljes személyes autonómiára. Sőt arra is rá kell jönnünk, hogy boldogtalanná válik az életünk és zaklatottá társadalmunk, ha elvetjük azt, hogy az Úr kezének alkotásai vagyunk.

Isten keze alkotásaira gondot visel. Az ember is különös megbecsüléssel, féltéssel őrzi azt a tárgyat, amelyet maga készített, akár egy hímzett kézimunka legyen az, akár fafaragás vagy éppen egy festmény, de még ha a legegyszerűbb dolog lenne is az, különös értéket képvisel. Mások számára talán nem, de alkotója számára minden esetre. Ebben a féltésben és őrzésben benne van az a szeretet és személyes összetartozás, amellyel készített valaki valamit. Ha az ember egy tárgy iránt ilyen féltő szeretettel tud lenni, mennyivel inkább a teremtő élő Úr élő alkotásai iránt. Ha tárgyak iránt személyes kötődés lehet az embernek, mennyivel inkább van személyes kötődés élő személyek között. Biztonságot ad nekünk, ha tudjuk azt, hogy Teremtőnk törődik velünk, szeretete nem engedi, hogy elkallódjunk. Irányít, még ha ez az irányítás nem mindenben a kedvünk szerint van, de mindenképpen a javunkat szolgálja. Jób éppen azt vonta kétségbe, hogy a sok szenvedés és gyötrelem hogyan szolgálhatná javát, sőt inkább elviselhetetlen és méltánytalan. Isten szövetségével pedig éppen arról biztosít bennünket, hogy gondot visel rólunk. Ez a gondoskodás teljesebben ki a Megtartó, az Úr Jézus hozzánk küldésében.

Keze alkotásait számon is kéri. Szövetségének van rendje, amelyhez alkalmazkodni kell, vannak követelményei, amelyeket következmények nélkül nem lehet negligálni. Ez a kapcsolat személyes jellegéből adódik. Isten kezének alkotásai a természeti világon kívül nem személytelen tárgyak, hanem élő személyek, akikkel Ő szövetséget is kötött, akiknek szabadságot is adott, és felelősséggel is felruházott. Hogy valaki az emberi közösségben milyen helyet foglal el, vagy milyen szerepet tölt be, az nem változtat semmit teremtett voltán, mindenképpen Isten kezének alkotása. Tartozik is mindenki, gazdag vagy nincstelen azzal, hogy Alkotójához ragaszkodjék, és azt a rendet betartsa, amelyet a Vele való közösség megkíván. A teremtő Úr nemcsak gondot visel, hanem meg is vizsgál, ítéletet is tart, ha kell, elrontott dolgokat helyre is állít. A büntetés is lehet eszköze a helyreállításban, de vannak más eszközei is, amelyeket az ember talán fel sem tud fogni. Ha sejtések meg is fogalmazódtak Jób könyvében közbenjáróról, megbocsátásról, megtérésről, az igaz megvalósulásról Jézus Krisztusban nyerhettünk ismeretet. A viták és érvelések Jób körül arról szóltak, hogy Isten igazságát a büntetésben érvényesíti. Kicsit felsejlik helyenként, hogy az Ő igazsága ennél nagyobb, de ezt majd csak Ő adhatja tudtul.

Keze alkotásai egymással is összetartoznak. Ennek az összetartozásnak is megszabja a rendjét az Alkotó. Isten alkotásai, szövetséges társai olyan közösséget alkotnak, amelynek rendjére maga az Úr felügyel, és abban igazságát érvényesíti. Meghallja az elnyomott segélykiáltását, és letaszítja trónjáról a hatalmaskodót. Elíhú ezt Isten igazságos voltának igazolására tárja Jób elé, ezzel Jób panaszát kívánja érvényteleníteni. Mégsem olyan általános igazság ez, amelyet minden esetre egyformán lehet és kell alkalmazni. Isten igazságszolgáltatása érvényesül. Erről sokan tesznek vallomást a Szentírásban. Ott van ez Anna énekében (1Sám 2,2–8), ott van Mária énekében: „Hatalmasokat döntött le trónjukról, és megalázottakat emelt fel. Éhezőket látott el javakkal, és bővelkedőket küldött el üres kézzel” (Lk 1,52–53), és számos zsoltárban. Isten alkotásai között őrzi, és ha kell, helyreállítja az igazságot.